

KONARZEWSKI
Kazimierz Hubert
Adwokat
Kancelaria Adwokacka
20-729 Lublin, ul. Kaszubska 9
tel. 604 38 11 53

Lublin, dnia 22 listopada 2012 r.

Trybunał Konstytucyjny
00-918 Warszawa
al. J. Ch. Szucha 12a

Skarżący - A. B. , zam. , reprezentowany
przez pełnomocnika adwokata **Kazimierza Huberta Konarzewskiego**, prowadzącego
Kancelarię Adwokacką w Lublinie, ul. Kaszubska 9.

dotyczy sprawy wnioskodawcy A B sygn. akt Sądu
Apelacyjnego w L II Wydział Karny,

SKARGA KONSTYTUCYJNA

w związku z Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w L II Wydział Karny,
z lipca 2012 r. w sprawie sygn. akt
doreczonym wraz z uzasadnieniem w dniu 22 sierpnia 2012 r.

W imieniu skarżącego, w oparciu o udzielone mi pełnomocnictwo do wniesienia Skargi Konstytucyjnej, na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483, ze zm. - dalej Konstytucja RP), art. 46 ust. 1 i art. 48 ust. 1 Ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 1997 r., nr 102, poz. 643, ze zm. - dalej otk) **zaskarżam:**

art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz 149 ze zm. - dalej ustawa) **w zakresie, w jakim ogranicza prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia jedynie do skutków „wynikających z wykonania”, decyzji bądź orzeczenia, które są interpretowane w orzecznictwie w sposób wąski, z pominięciem innych skutków wynikających z wydania orzeczenia lub decyzji, zwłaszcza w zakresie:**

- a) skutku w postaci niemożności znalezienia zatrudnienia przez działaczy opozycyjnych z uwagi na internowanie lub karanie za działalność polityczną oraz
- b) skutków wynikających z ukrywania się działaczy niepodległościowych przed władzą, co uniemożliwiało „wykonanie” decyzji lub orzeczenia, pomimo jego wydania i normie tej zarzucam:

sprzeczność z zasadą odpowiedzialności władzy publicznej za wyrządzoną szkodę i krzywdę oraz możliwością sądowego dochodzenia tej odpowiedzialności – art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, a także zasadą ochrony prawa własności i innych praw majątkowych –

art. 64 ust. 2 Konstytucji RP **oznaczającą sprzeczność z zasadą równości wobec prawa** – art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP i **w konsekwencji zasadą proporcjonalności** – art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz **zasadą demokratycznego państwa prawa** – art. 2 Konstytucji RP w sytuacji, gdy:

- ograniczenie odpowiedzialności państwa za działalność komunistycznego wymiaru sprawiedliwości do samych **skutków** „wynikających z wykonania” decyzji bądź orzeczenia, nie obejmuje skutków wynikających z wydania decyzji o internowaniu, bądź orzeczenia za działalność niepodległościową, a takie ograniczenie tej odpowiedzialności nie może być uznane za proporcjonalne w demokratycznym państwie prawa, zwłaszcza iż narusza to konstytucyjne prawo własności i prawo do odszkodowania za działanie władzy publicznej;

- ograniczenie odpowiedzialności państwa za działalność komunistycznego wymiaru sprawiedliwości wobec działaczy niepodległościowych **do takich samych skutków** „wynikających z wykonania” decyzji bądź orzeczenia, oznacza **zrównanie ich sytuacji prawnej ze skazanymi określonymi w art. 552 § 1 kpk**, co jest niegodne z zasadą równości wobec prawa i zasadą niedyskryminacji oraz nie spełnia to wymogu proporcjonalności ograniczenia prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia za działania władzy publicznej w państwie demokratycznym, ponieważ w przeciwieństwie do działalności komunistycznego wymiaru sprawiedliwości, działalność Wymiaru Sprawiedliwości w państwie demokratycznym zmierza do ochrony społeczeństwa i obywateli, a taki cel działania Wymiaru Sprawiedliwości uprawnia ustawodawcę do proporcjonalnego ograniczenia odpowiedzialności Skarbu Państwa do **skutków** „wynikających z wykonania” kary bądź środka zabezpieczającego lub skutków wykonania zatrzymania czy tymczasowego aresztowania, a w przypadku działalności komunistycznego wymiaru sprawiedliwości wobec działaczy niepodległościowych brak aksjologicznej podstawy ograniczeń odpowiedzialności Skarbu Państwa tylko do skutków „wynikających z wykonania”, z wyłączeniem odpowiedzialności za wydanie orzeczenia lub decyzji;

Wobec powyższego wnoszę o stwierdzenie, że **art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego** (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz 149 ze zm. - dalej ustawa) w zakresie, jakim ogranicza odpowiedzialność Skarbu Państwa tylko do skutków wynikłych z **wykonania, a nie wydania** orzeczenia albo decyzji jest niezgodny z art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w zw. z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz w zw. z art. 2 Konstytucji RP.

Ponadto wnoszę o załączenie do akt sprawy:

1) akt Sądu Apelacyjnego w L	II Wydział Karny, w sprawie sygn. akt	;
2) akt Sądu Okręgowego w L	IV Wydział Karny w sprawie sygn. akt	.

UZASADNIENIE

ANALIZA FAKTYCZNA:

A. B. jest znanym opozycjonista, pełniącym kierownicze funkcje

w „Solidarności”, dlatego jego działalność inwigilowała służba bezpieczeństwa. A B z powodu swojej działalności opozycyjnej w dniu 13 grudnia 1981 r. miał zostać internowany. Jednak uniknął tego [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] (w trakcie ucieczki [REDAKTOWANE]). Dotarł do swojego zakładu pracy [REDAKTOWANE], lecz zakład został spacyfikowany przez wojsko [REDAKTOWANE] grudnia 1981 r. Dlatego też A B ukrywał się do dnia [REDAKTOWANE] grudnia 1982 r. w obawie przed internowaniem. Była ona uzasadniona, bowiem A B znalazł się na liście osób wskazanych do internowania, a nie internowanych w połowie grudnia 1981 r. Ponadto w styczniu 1982 r. zostały mu przedstawione zarzuty nieodstąpienia od statutowej działalności NSZZ Solidarność i wszczęto przeciwko niemu postępowanie w trybie doraźnym. Zastosowano wobec niego tymczasowy areszt i wszczęto poszukiwania listem gończym.

Obrońca A B w grudniu 1982 r. „wynegocjował”, iż A B będzie mógł odpowiadać z wolnej stopy w toczącym się przeciwko niemu postępowaniu. A B w dniu [REDAKTOWANE] grudnia 1982 r. był przesłuchiwany kilkanaście godzin, ale zgodnie z „umową” został zwolniony do domu, ale objęto go dozorem milicji obywatelskiej.

Podkreślenia wymaga fakt, iż mimo formalnie pozostawania na wolności A B faktycznie był jej pozbawiony. W czasie ukrywania był poszukiwany listem gończym, inwigilowano jego rodzinę i dokonywano przeszukań mieszkań nawet u dalekich krewnych. Nie mógł podjąć pracy, czy spotykać się z rodziną i znajomymi. Musiał także przerwać naukę w LO w S [REDAKTOWANE]

Po ujawnieniu się A B, jak większość „ekstremy solidarnościowej” mimo pozostawania na wolności nie mógł znaleźć pracy. Służba bezpieczeństwa drogami pozaformalnymi mu to utrudniała. A B nie mógł podjąć ponownie pracy w W S [REDAKTOWANE], bo brał udział w strajku okupacyjnym w dniach [REDAKTOWANE] grudnia 1981 r. Każdy pracodawca był informowany, że A B był na liście osób do internowania, więc że wydano wobec niego decyzję o internowaniu.

Wszystkie te represje były efektem decyzji o internowaniu, która się nie zmaterializowała w standardowy sposób, lecz prowadziła do innych w/w skutków. Ich dolegliwość była jednak podobna, jeżeli nie większa.

Okoliczności te wynikają z akt postępowania Sądu Okręgowego w L [REDAKTOWANE] IV Wydział Karny w sprawie sygn. akt [REDAKTOWANE], które zawierają także dokumenty z IPN wytworzone przez SB dotyczące A B [REDAKTOWANE].

Wobec A. B [REDAKTOWANE] toczyła się sprawa w Sądzie Okręgowym w L [REDAKTOWANE], IV

Wydział Karny, sygn. akt Skarżący nie odwoływał się od tego orzeczenia licząc na pozytywny efekt w postaci Wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. akt P 21/09, który ostatecznie stwierdził niekonstytucyjność art. 8 ust. 1a oraz art. 8 ust. 1d ustawy. Na podstawie tego Wyroku TK wznowiono postępowanie w sprawie przed Sądem Okręgowym w L IV Wydział Karny w sprawie sygn. akt Wnioskodawca uważał, że po Wyroku TK sądy powszechne dostrzegą, iż wykładnia art. 8 ust. 1 ustawy nie może być tożsama z traktowaniem odszkodowań i zadośćuczynień w sprawach dot. niesłusznego skazania określonych w Kodeksie postępowania karnego. Tak się jednak nie stało. Rozpoznając apelację, w sprawie po wznowieniu, Sąd Apelacyjny w L II Wydział Karny, w sprawie sygn. akt uznał, że skutki wykonania decyzji bądź orzeczenia powinny być rozumiane wąsko, tak samo, jak w wypadku kodeksu postępowania karnego. Sąd Apelacyjny powołał szereg orzeczeń w tym zakresie: wyrok SA w Katowicach z dnia 28 maja 2009 r., II Aka 138/09, KZS 20120/1/81, postanowienie SN: 3 listopada 2009 r., IV KK 208/09, LEX 598235, z dnia 4 marca 2010 r., V KK 230/09, OSNKW 2010/6/54.

Co istotne, Sąd Apelacyjny w L wprost stwierdził, że *„uwzględniając powyższe zasadnie Sąd Okręgowy wskazał, że w wyniku ukrywania się przed wykonaniem decyzji o internowaniu wnioskodawca niewątpliwie poniósł szkodę materialną jak i moralną, lecz ustawodawca nie usankcjonował odszkodowania i zadośćuczynienia za tego rodzaju szkody”* (s. 4 uzasadnienia).

Wskazuje to, iż wykładnia art. 8 ust. 1 ustawy jest dokonywana w sposób, który wyklucza przyznanie zadośćuczynienia i odszkodowania w sytuacji, jeżeli szkoda i krzywda nie wynika bezpośrednio z „wykonania” decyzji lub orzeczenia i zakres tej normy jest interpretowany w orzecznictwie sądowym równie wąsko, jak w wypadku art. 552 § 1 kpk.

ANALIZA PRAWNA:

W takiej sytuacji koniecznym było wywiedzenie skargi konstytucyjnej, podważającej z uwagi na hierarchiczność systemu prawnego, obowiązywanie art. art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Skarga dotyczy zakresu, w jakim ten przepis ogranicza prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia jedynie do skutków „wynikających z wykonania”, decyzji bądź orzeczenia, które są interpretowane w

orzecznictwie w sposób wąski, z pominięciem innych skutków wynikających z wydania orzeczenia lub decyzji.

Problem ten realizuje się w dwóch przypadkach dotyczących A B :

- a) skutku, w postaci niemożności znalezienia zatrudnienia przez działaczy opozycyjnych z uwagi na internowanie lub karanie za działalność polityczną oraz
- b) skutków, wynikających z ukrywania się działaczy niepodległościowych przed władzą, co uniemożliwiało „wykonanie” decyzji lub orzeczenia pomimo jego wydania.

Te dwie okoliczności bezspornie wystąpiły w niniejszej sprawie. Jasnym jest, także wobec stanowiska Sądu Apelacyjnego w L , że wydanie decyzji o internowaniu A B wywołało u niego szkodę i krzywdę. Jednak ustawodawca odpowiedzialność Skarbu Państwa ograniczył tylko do skutków „wynikających z wykonania” a nie wydania orzeczenia czy decyzji. Pamiętać należy, że ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. *o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego* w systemie prawnym stanowi element procesu karnego, a wskazuje na to przedmiot postępowania, jak i właściwy sąd – sąd karny.

Dlatego też zdaniem skarżącego przepisowi art. 8 ust. 1 ustawy można zarzucić sprzeczność z zasadą odpowiedzialności władzy publicznej za wyrządzoną szkodę i krzywdę oraz możliwością sądowego dochodzenia tej odpowiedzialności – art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, a także zasadą ochrony prawa własności i innych praw majątkowych – art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, oznaczającą sprzeczność z zasadą równości wobec prawa – art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP i w konsekwencji zasadą proporcjonalności – art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz zasadą demokratycznego państwa prawa – art. 2 Konstytucji RP.

Pierwszą sferą, gdzie materializuje się niekonstytucyjność tego przepisu jest wywołane nim ograniczenie odpowiedzialności państwa za działalność komunistycznego wymiaru sprawiedliwości do samych skutków „wynikających z wykonania” decyzji bądź orzeczenia, nie obejmuje skutków wynikających z wydania decyzji o internowaniu, bądź orzeczenia za działalność niepodległościową, a takie ograniczenie tej odpowiedzialności nie może być uznane za proporcjonalne w demokratycznym państwie prawa.

Drugą sferą emanacji niekonstytucyjności jest ograniczenie odpowiedzialności państwa za działalność komunistycznego wymiaru sprawiedliwości wobec działaczy niepodległościowych do takich samych skutków „wynikających z wykonania” decyzji bądź orzeczenia, co oznacza zrównanie ich sytuacji prawnej ze skazanymi, określonymi w art. 552 § 1 kpk. W ocenie skarżącego jest to niegodne z zasadą równości wobec prawa i zasadą

niedyskryminacji. Nie może to spełniać także wymogu proporcjonalności ograniczenia prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia za działania władzy publicznej w państwie demokratycznym, zwłaszcza iż narusza to konstytucyjne prawo własności i prawo do odszkodowania za działanie władzy publicznej.

W zasadzie całą argumentację do niniejszej skargi można odnaleźć w monografii prof. Pawła Wilińskiego, pt.: „*Proces karny w świetle konstytucji*” (Warszawa 2011, System informacji prawnej LEX). Autor ten niezwykle trafnie analizuje dorobek orzeczniczy Trybunału Konstytucyjnego, a skarżący w sposób oczywisty nie przeprowadzi tej analizy w sposób lepszy. W oparciu o ten dorobek P. Wiliński celnie wskazuje te elementy konstytucyjnego oparcia procesu karnego, które zostały w niniejszej sprawie naruszone. Argumentacja powołana w tej monografii i dobór cytowanego tam orzecznictwa zdecydowanie ułatwia wskazanie niekonstytucyjności art. 8 ust. 1 ustawy.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zasadnym jest zarzut sprzeczności art. 8 ust. 1 ustawy z zasadą równości wobec prawa – art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. Wydawać się może, iż zrównanie działaczy niepodległościowych z niesłusznie skazanymi w demokratycznym państwie prawa jest zasadne, lecz w ocenie skarżącego zasada równości wobec prawa oznacza także zakaz równego traktowania podmiotów zupełnie różnych.

P. Wiliński powołując się na literaturę podaje, że w tej normie Konstytucji „*chodzi o równość wobec prawa - jako sposobu traktowania przez organy władzy publicznej, oraz równość w prawie - jako nakaz określonego kształtowania treści prawa*”, który należy rozumieć, jako „*nakaz jednakowego regulowania sytuacji prawnej wszystkich osób znajdujących się w podobnej sytuacji prawnej. Zgodnie z utrwaloną już linią doktryny konstytucyjnej—oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego istota zasady równości sprowadza się do nakazu adresowanego do władzy publicznej takiego samego pod względem prawnym traktowania podmiotów należących do tej samej kategorii, klasy podmiotów wyróżnionych ze względu na daną cechę lub kryterium uznawane za prawnie doniosłe (relevantne) z punktu widzenia ukształtowania treści stosunku prawnego, a więc związanych z nim praw i obowiązków, łączącego tę wyróżnioną kategorię podmiotów z władzą publiczną*” (op. cit. Rozdział 3, pkt. 4).

Przenosząc to na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że traktowanie w taki sam sposób niesłusznie skazanych w demokratycznym państwie prawa, jak i działaczy niepodległościowych, dążących do obalenia systemu komunistycznego nie dotyczy tej samej klasy podmiotów. Niesłusznie skazani są wynikiem błędu, co do zasady słusznego działania

wymiaru sprawiedliwości, natomiast działacze niepodległościowi byli systemowo represjonowani przez komunistyczny aparat represji, w tym represji w ramach systemu wymiaru sprawiedliwości. Tym samym, niesłusznie skazani są wynikiem błędu działania systemu – wyjątkiem, a działacze „Solidarności” byli z zasady represjonowani. Oznacza to, że te dwie kategorie podmiotów nie mogą być zrównane w uprawnieniach.

Podobnie, wskazuje P. Wiliński, dokonując analizy orzecznictwa TK i podkreśla on, że *„za istotę równości w rozumieniu art. 32 ust. 1 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny uważa równe traktowanie adresatów norm, którzy charakteryzują się w równym stopniu określoną cechą prawnie relewantną. W grupie tych osób niedopuszczalne jest różnicowanie, czy to dyskryminujące, czy faworyzujące. Jak wskazał Trybunał w wyroku P 4/03, oznacza to, że równych traktować należy równo, a podobnych należy traktować podobnie. Zasada równości daje się zatem wyrazić w formule, w myśl której nie wolno tworzyć takiego prawa, które różnicowałoby sytuację prawną podmiotów, których sytuacja faktyczna jest taka sama”* (op. cit. Rozdział 3, pkt. 4), więc rozwijając tę myśl *a contrario* nie można także zrównywać podmiotów, których sytuacja jest z gruntu inna, bowiem cechują się oni odmienną, zwłaszcza na gruncie aksjologicznym cechą prawnie relewantną (skazani niesłusznie w wolnym kraju / walczący o wolność w państwie komunistycznym).

Oczywiście skarżący dostrzega, iż *„Trybunał podkreśla, że równość w rozumieniu konstytucyjnym nie ma charakteru abstrakcyjnego i absolutnego”* (op. cit. Rozdział 3, pkt. 4), to jednak korzystne dla skarżącego są wnioski wskazane przez P. Wilińskiego, że *Trybunał Konstytucyjny dokonał zasadniczego rozwinięcia koncepcji odstępstw od zasady równości. W wyrokach K 8/97 i K 7/98 wskazał, że różnicowanie przez prawodawcę podmiotów prawa, które charakteryzują się wspólną cechą istotną, jest dopuszczalne, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:*

- 1) czy kryterium to pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji;*
- 2) czy waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania;*
- 3) czy kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych”* (tamże). Oznacza to, że w przedmiotowej sprawie nie sposób odnaleźć uzasadnione kryterium, interes czy inne wartości, które miałyby być chronione poprzez ograniczenie odpowiedzialności Skarbu Państwa. W Wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. akt P 21/09 wskazano, że nie mogą to być obawy o koszty majątkowe wprowadzenia ustawy.

Dalej, P. Wiliński zauważa, że „*różnicowanie podmiotów prawa może wynikać nie tylko z zastosowania kryteriów dotyczących bezpośrednio określonych podmiotów prawa, ale również z kryteriów dotyczących sytuacji prawnych, w których znajdują się te podmioty (np. etap postępowania i charakter rozstrzygnięcia kończącego albo niekończącego postępowanie w sprawie)*” (op. cit. Rozdział 3, pkt. 4). Fragment ten wydaje się istotny także z uwagi na wywody TK w sprawie sygn. akt P 21/09. Otóż jest faktem notoryjnym, że działacze opozycji, którzy nie pracowali z uwagi na wydanie decyzji o internowaniu lub orzeczenia „karnego” otrzymują mniejsze świadczenia emerytalne od kolegów z pracy, którzy nie angażowali się w działalność niepodległościową. Tym samym, sytuacja prawna działaczy „Solidarności” wręcz uzasadnia ich mocniejszą ochronę, więc w zakresie wszystkich skutków **wydania orzeczenia lub decyzji**. To formalna podstawa, jaką było karanie lub internowanie, czy inna represja, jak zatrzymania, czy tymczasowe aresztowanie, były wskazywane opozycjonistom, jako powód niezatrudniania. Jest to oczywisty skutek wydania takiego rozstrzygnięcia, za który Skarb Państwa w świetle obecnego orzecznictwa nie chce wziąć odpowiedzialności pomimo, przepisu art. 77 Konstytucji RP.

Jest to kolejny wzorzec kontroli. W ocenie skarżącego wzorcem tym nie jest art. 41 ust. 5 Konstytucji RP, choć ma on pewne znaczenie. Otóż fakt, iż istnieje norma mówiąca o tym, że „*każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania*” przy jednoczesnym istnieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji RP oznacza, że art. 77 ust. 1 Konstytucji RP ma szersze zastosowanie. Oczywiście art. 41 ust. 5 Konstytucji RP może być źródłem ograniczenia wynikającego „z wykonania” określonego w art. 552 § 1 kpk, choć w ocenie skarżącego tak nie jest. Norma art. 41 ust. 5 Konstytucji RP wskazuje, na prawo do odszkodowania za bezprawne – sprzeczne z prawem – **pozbawienie wolności**, a nie wydanie orzeczenia w tym przedmiocie. Lecz źródłem kontroli w tej sprawie jest właśnie inny przepis – art. 77 ust. 1 Konstytucji i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Co do tej drugiej podstawy, zważyć należy także, iż „*Trybunał Konstytucyjny, orzekając w sprawie o sygn. SK 42/08, podzielił pogląd, że roszczenia odszkodowawcze realizowane na podstawie ustawy lutowej należą do kategorii „innych niż własność praw majątkowych” i że w wypadku spełnienia przesłanek wynikających z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej „dochodzi do powstania stosunku zobowiązaniowego” jako prawa względnego (pkt III 3.3. uzasadnienia w sprawie o sygn. SK 42/08)*” (Tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. akt P 21/09, pkt. 3.1). Tym samym, zasadnie można rozważać ochronę prawa A

B na gruncie ochrony jego istotnego prawa konstytucyjnego - prawa człowieka tj.

prawa do własności. Jest to perspektywa, która winna być pryzmatem dla rozpoznawania niniejszej sprawy. Jednak zasadniczą sprzeczność art. 8 ust. 1 ustawy powoduje z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, a konstytucyjne prawo człowieka do własności ma charakter uzupełniający.

P. Wiliński cytując Trybunał Konstytucyjny wskazuje celnie, że: w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP „*wyraża się myśl ogólną, iż bezprawne wyrządzenie szkody przez władzę publiczną daje prawo do odszkodowania. Jest to prawo konstytucyjne. Ta konstatacja jest decydująca dla normatywnego znaczenia art. 77 ust. 1 Konstytucji. Przepis ten jednak sam przez się nie wskazuje wyczerpująco ani jaka szkoda (w jakich granicach) ma podlegać naprawieniu, ani nie rozstrzyga, co decyduje o wymaganej przesłance bezprawności, nie wspominając już o drodze, na jakiej realizacja uprawnienia odszkodowawczego ma nastąpić. Te kwestie mogą być zatem - co do zasady - regulowane w ustawach zwykłych. Niepodobna więc jednak w art. 77 ust. 1 Konstytucji upatrywać generalnej, wyczerpującej i przede wszystkim wystarczającej podstawy do żądania pełnego odszkodowania, za każde zdarzenie powodujące szkodę, pozostającą nawet w odległym związku kauzalnym, za każdy rodzaj nieprawidłowości w zachowaniu władzy publicznej. Gdyby tak było, stawałaby się zbędna dalsza regulacja tych kwestii w ustawodawstwie zwykłym, co do zakresów pominiętych w samym normowaniu art. 77 ust. 1 Konstytucji” (P. Wiliński, op. cit. Rozdział 8, pkt. 13, a także wskazany tam Wyrok TK z dnia 20 stycznia 2004 r., w sprawie sygn. akt SK 26/03, OTK-A 2004/1/3, Dz.U.2004/11/101, Lex nr 82912). Dlatego też art. 77 ust. 1 Konstytucji RP nie może być samodzielnie źródłem kontroli, lecz jego powiązanie z zasadami: ochrony własności, równości wobec prawa, proporcjonalności oraz demokratycznego państwa prawa, pozwala na stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP art. 8 ust. 1 ustawy.*

Dlatego kolejnymi istotnymi wzorcami kontroli są zasada proporcjonalności – art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i zasada demokratycznego państwa prawa – art. 2 Konstytucji RP. W kontekście proporcjonalności Trybunał Konstytucyjny wskazał, że w zakresie „*proporcjonalności sensu stricto – Trybunał podkreśla jeszcze raz w tej sprawie, że ustawowe ograniczenie prawa do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności musi znajdować szczególnie mocne uzasadnienie*” (Wyrok TK w sprawie sygn. akt P 21/09, pkt. 5.2.5.). W przedmiotowej sprawie tak nie jest, ustawodawca nie jest bowiem w stanie wskazać szczególnie mocnego uzasadnienia dla ograniczenia odszkodowania i zadośćuczynienia za działalność władzy publicznej do skutków wynikłych „z wykonania”, a nie wydania orzeczenia lub decyzji o internowaniu. Podobnie, jak stwierdził TK w sprawie sygn. akt P 21/09, także w tym przypadku ustawodawca nie uzasadnił prawidłowo konieczności

wprowadzenia ograniczenia.

Zasadnym jest twierdzenie, że „zasada proporcjonalności odgrywać musi szczególnie znaczenie w zakresie prawa karnego jako regulacji o charakterze represyjnym, umożliwiając zachowanie proporcji między dobrami, które narażone są na ingerencję ustawodawcy, a dobrami, które ma ona chronić” i ma ona źródło także w art. 2 Konstytucji RP i preambule (P. Wiliński, op. cit. Rozdział 9, pkt. 2.1). Odpowiedzialność Skarbu Państwa za represje komunistyczne wobec opozycjonistów w czasach PRL ma charakter prawnokarny. Świadczy o tym i przedmiot postępowania i sąd karny przyznający odszkodowania i zadośćuczynienia. Jednakże w tym konkretnym przypadku nie można wskazać „proporcjonalnego” źródła ograniczenia odpowiedzialności Skarbu Państwa wobec skutków wynikających tylko z wykonania orzeczenia lub decyzji o internowaniu i uchyleniu tej odpowiedzialności za skutki wydania orzeczenia bądź decyzji. W art. 31 ust. 3 Konstytucji RP wymieniono 6 przesłanek materialnych ograniczeń wolności i praw. Żadna z nich nie jest spełniona w przypadku prawa do odszkodowania za działania władzy publicznej do skutków wykonania orzeczenia lub decyzji, a ograniczenie to jest określone w art. 8 ust. 1 ustawy. Przesłanką materialną ograniczenia mogłoby być tylko bezpieczeństwo publiczne w zakresie ekonomicznym, lecz ustawodawca tej przesłanki nie wskazał. Nie byłaby on zasadna także dlatego, iż liczba uprawnionych do odszkodowania i zadośćuczynienia opozycjonistów za **wydanie orzeczenia lub decyzji** spada w czasie. Nie jest więc tak, jak w przypadku art. 552 § 1 kpk, gdzie zbyt szeroka i stała odpowiedzialność Skarbu Państwa, mogłaby generować obowiązki finansowe w sposób zagrażający budżetowi. Brak jest więc interesu publicznego, który przecież musi mieć odpowiednią rangę (o tej przesłance mówi P. Wiliński, op. cit. Rozdział 9, pkt. 2.4).

Autor ten wskazuje, że ograniczenie praw jednostki musi być ekwiwalentne, nie może też prowadzić do naruszenia godności, a także, iż z zasady proporcjonalności „Trybunał wyprowadza trzy powiązane między sobą obowiązki prawodawcy:

- 1) *przyjmowania danej regulacji tylko wówczas, gdy jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest związana;*
- 2) *kształtowania danej regulacji w sposób zapewniający osiągnięcie zamierzonych skutków (celów);*
- 3) *zachowania proporcji między efektami wprowadzonej regulacji a ciężarami, względnie niedogodnościami wynikającymi z niej dla obywateli”* (P. Wiliński, op. cit. Rozdział 9, pkt. 2.4).

Żaden z tych obowiązków nie został przez ustawodawcę spełniony, dlatego też ograniczenie prawa jednostki do odszkodowania za działanie władzy publicznej, w

przedmiotowej sprawie uznać należy za niekonstytucyjne z uwagi na sprzeczność z zasadą proporcjonalnego ograniczenia wolności i praw.

Dalej autor ten wskazuje, że „oparciem dla zasady proporcjonalności okazała się w Konstytucji zasada demokratycznego państwa prawnego, z której Trybunał Konstytucyjny wyprowadził "zakaz nadmiernej ingerencji". Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku K 11/94, dla ustalenia, czy w danym przypadku nie zachodzi nadmierność ingerencji, konieczne jest "udzielenie odpowiedzi na trzy pytania:

- 1) czy wprowadzona regulacja ustawodawcza jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków;
- 2) czy regulacja ta jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana;
- 3) czy efekty wprowadzenia regulacji pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela” (P. Wiliński, op. cit. Rozdział 9, pkt. 2.4).

Przekładając to na niniejszą sprawę trzeba zauważyć, iż fakt wprowadzenia ograniczenia odpowiedzialności Skarbu Państwa tylko do skutków wykonania, a nie wydania orzeczenia czy decyzji uniemożliwia w zasadzie cel ustawy lutowej. Ten akt normatywny ma po pierwsze, wyrównać straty ekonomiczne i moralne opozycjonistów za represje, jakie ich spotkały w PRL'u. Po drugie ma być wyrazem ich nobilitacji. Jednak kwestionowane ograniczenie do odpowiedzialności wyłącznie za wykonanie orzeczenia powoduje, że brak jest odpowiedzialności Skarbu Państwa za najbardziej dolegliwe ekonomicznie pozostawanie bez pracy, jak również za inne skutki, np. dalszą walkę niepodległościową, ukrywanie się i uniemożliwienie „wykonania” orzeczenia lub decyzji.

W przeciwieństwie do działalności komunistycznego wymiaru sprawiedliwości, działalność Wymiaru Sprawiedliwości w państwie demokratycznym zmierza do ochrony społeczeństwa i obywateli, a taki cel działania Wymiaru Sprawiedliwości być może uprawnia ustawodawcę do proporcjonalnego ograniczenia odpowiedzialności Skarbu Państwa do **skutków** „wynikających z wykonania” kary bądź środka zabezpieczającego lub skutków wykonania zatrzymania czy tymczasowego aresztowania. Jednakże w przypadku działania działalności komunistycznego wymiaru sprawiedliwości wobec działaczy niepodległościowych brak aksjologicznej podstawy ograniczeń odpowiedzialności Skarbu Państwa tylko do skutków „wynikających z wykonania”, z wyłączeniem odpowiedzialności za wydanie orzeczenia lub decyzji. W tym przypadku jest wręcz odwrotnie, odpowiedzialność Skarbu Państwa powinna być nawet większa, niż w pozostałych przypadkach. Podkreślić należy także, iż odebranie emerytur byłym funkcjonariuszom służby bezpieczeństwa

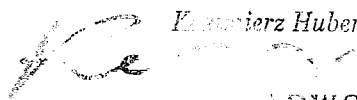
wskazuje na kierunek aksjologiczny działań ustawodawcy, więc zasadnym wydaje się kolejny krok, a więc pełna odpowiedzialność Skarbu Państwa za skutki wydania orzeczenia lub decyzji o internowaniu wobec osób, które wywalczyły wolność.

Wskazać należy także, iż przedmiotowe ograniczenie odpowiedzialności wyłącznie do skutków wykonania decyzji lub orzeczenia narusza rdzeń prawa do odszkodowania za działania władzy publicznej. Przecież sama treść Konstytucji w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP mówi o działaniu organów i wynagrodzeniu szkody za to działanie. Tym samym treść istotowa tego prawa jest szersza, aniżeli skutki wynikające z wykonania orzeczenia czy decyzji.

P. Wiliński wskazał, w oparciu o wyrok TK, sygn., akt P 11/98, że: „*istota*” praw i wolności „*opiera się na założeniu, że w ramach każdego konkretnego prawa i wolności można wyodrębnić pewne elementy podstawowe (rdzeń, jądro), bez których prawo czy wolność w ogóle nie będą mogły istnieć, oraz pewne elementy dodatkowe (otoczkę), które mogą być przez ustawodawcę zwykłego ujmowane i modyfikowane w różny sposób bez zniszczenia tożsamości danego prawa czy wolności*”. Wydaje się, że ograniczenie art. 8 ust. 1 ustawy ingeruje właśnie w rdzeń prawa do odszkodowania za działanie władzy publicznej. Przedmiotowy przypadek był na tyle oczywisty, że Sąd Apelacyjny przyznał, że doszło do szkody i krzywdy przez wydanie decyzji o internowaniu przy jednoczesnym jej niewykonaniu, lecz Sąd Apelacyjny zauważył, że brak jest w tym zakresie normy w ustawie lutowej, która pozwalałaby na zasądzenie zadośćuczynienia czy odszkodowania.

W konsekwencji ustawodawca naruszył art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, ponieważ zamknął drogę do odszkodowania i zadośćuczynienia za **wydanie** orzeczenia lub decyzji o internowaniu wobec działacza niepodległościowego, walczącego z reżimem komunistycznym.

W związku z powyższym wnoszę jak na wstępie.

Kamil Hubert Kąnarzewski
ADWOKAT

załącznik:

- 5 odpisów Skargi;
- Poświadczona za zgodność kopia Sądu Apelacyjnego w L. II Wydział Karny, z dnia lipca 2012 r. w sprawie sygn. akt _____, doręczonego wraz z uzasadnieniem w dniu sierpnia 2012 r.;
- Poświadczona za zgodność kopia wyroku Sądu Okręgowego w L. IV Wydział Karny w sprawie sygn. akt _____;
- pełnomocnictwo do wniesienia skargi konstytucyjnej.